

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP – 4113-001-06/2014
D/14/508

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/508 Prowadzenie gospodarki łowieckiej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Zbigniew Łupicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92340 z dnia 24 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str.1-2)
Jednostka kontrolowana	Wojskowe Koło Łowieckie Żubr w Opolu ¹ , ul. Domańskiego 84, 45-853 Opole
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Kołos – Prezes Zarządu Koła ² (dowód: akta kontroli str. 162)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości³ wykonywanie przez Koło zadań związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej w latach gospodarczych 2012/2013 i 2013/2014.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Sporządzone w kontrolowanej jednostce roczne plany łowieckie zostały poddane procedurze opiniowania i zatwierdzenia przez uprawnione do tego podmioty, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 8 ust. 3a ustawy z dnia 13 października 1995 r. *Prawo łowieckie*⁴. Koło podejmowało skuteczne działania mające na celu realizację tych planów, w tym również na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny oraz ograniczenia powierzchni szkód w uprawach rolnych. Obowiązki związane z szacowaniem tych szkód były realizowane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. *w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych*⁵. Jakkolwiek w roku gospodarczym 2013/2014 Koło poniosło stratę z prowadzonej gospodarki łowieckiej, to prawidłowo wywiązywało się ze zobowiązań na rzecz poszkodowanych, jak też na rzecz Skarbu Państwa oraz podmiotów wydierżawiających obwody łowieckie.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:

- dokonywania zmian w treści wydanych upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych, polegających na dopisywaniu dodatkowych gatunków lub sztuk zwierzyny przewidzianej do pozyskania, tj. zmian wykraczających poza zakres modyfikacji upoważnień wynikający z § 22 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. *w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz*⁶,

¹ Dalej: Koło.

² Dalej: Przewodniczący Zarządu. Funkcję tę pełni nieprzerwanie od 1 lutego 1978 r. Umową o pracę z dnia 3 lutego 1978 r. powierzono stanowisko Urzędującego Członka Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Związku Łowieckiego, a następnie powoływany na tę funkcję przez Okręgową Radę Łowiecką w Opolu.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości i negatywna.

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1226 ze zm., dalej *upł.*

⁵ Dz. U. Nr 45, poz. 272, dalej: rozporządzenie *w sprawie szacowania szkód*.

⁶ Dz. U. Nr 61, poz. 548, ze zm., dalej: rozporządzenie *w sprawie polowań*.

- zatrudnienia do ochrony obwodów łowieckich osób nieposiadających stosownego przeszkolenia, o którym mowa w art. 38 ust. 1 pkt 8 *upł.*,
- zamieszczania w planach łowieckich dla dzierżawionych obwodów za rok gospodarczy 2013/2014 danych o urządzeniach związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej niezgodnych ze stanem faktycznym.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość opracowania i realizacji rocznych planów łowieckich

Opis stanu faktycznego

1.1. W objętych kontrolą latach gospodarczych liczba członków Koła była stała i wynosiła 106 osób. Koło dzierżawiło trzy obwody łowieckie numer 45, 48 i 64, o powierzchni łącznej, w pierwszym roku, 15 745 ha. W wyniku regulacji granic obwodów łowieckich⁷, powierzchnia ta zwiększyła się do 15 977 ha⁸. Powierzchnia obwodów po wyłączeniach⁹ wynosiła 14 821 ha¹⁰ (w poprzednim roku gospodarczym wynosiła 15 682 ha), z czego 5 701 ha stanowiła powierzchnia leśna¹¹ (poprzednio 5 270 ha). Obwód łowiecki nr 45 był obwodem polnym o kategorii bardzo słabej¹², a dwa pozostałe obwodami leśnymi o kategorii bardzo dobrej.

(dowód: akta kontroli str. 3-12)

Koło dzierżawiło obwód polny nr 45 na podstawie umowy zawartej w dniu 29 marca 2007 r. ze Starostą Opolskim na okres 10 lat¹³. Umowy dzierżawy dwóch pozostałych obwodów zostały zwarte 28 marca 2007 r. z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji w Katowicach również na okres 10 lat¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 13-28)

1.2 Roczne plany łowieckie Koła na lata gospodarcze 2012/2013 i 2013/2014 sporządzone były odrębnie dla poszczególnych obwodów i po uzyskaniu wymaganych opinii organów gmin¹⁵ oraz uzgodnieniu z Zarządem Okręgowym Polskiego Związku Łowieckiego, były zatwierdzone przez właściwych nadleśniczych¹⁶.

W roku gospodarczym 2012/2013 Koło nie zmieniało planów łowieckich, natomiast w następnym roku o akceptację takich zmian w planie dla obwodu nr 48 wystąpiło dwukrotnie¹⁷, powołując się na okoliczności, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 2 i 5 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych¹⁸. W zmienianych

⁷ Uchwała Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XXII/283/2012 z dnia 30 października 2012 r. w sprawie podziału województwa opolskiego na obwody łowieckie (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego, poz. 1632., weszła w życie 8 grudnia 2012 r.).

⁸ Obwód nr 45 – 4 992 ha, nr 48 – 5 521 ha i nr 64 – 5 464 ha.

⁹ Według art. 26 *upł.*

¹⁰ Obwód nr 45 – 4 326 ha, nr 48 – 5 319 ha i nr 64 – 5 176 ha.

¹¹ Obwód polny nr 45 – 34 ha i leśne nr 48 – 3 020 ha i nr 64 – 2 647 ha.

¹² Ustalanej wg zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie zasad kategoryzacji obwodów łowieckich, szczegółowych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną (Dz. U. Nr 210, poz. 1791 ze zm.).

¹³ Do 31 marca 2017 r. W dniu 28 marca 2013 r. w związku z korektami powierzchni obwodów na terenie woj. opolskiego strony dokonały stosownej zmiany tej umowy.

¹⁴ Do 31 marca 2017 r. W dniu 29 marca 2013 r. zostały one zmienione, w zakresie odzwierciedlającym zaktualizowaną powierzchnię tych obwodów.

¹⁵ Wójtowie i burmistrzowie opiniowali pozytywnie roczne plany łowieckie, nie wnosząc uwag co do ilości zwierzyny zaplanowanej do pozyskania w danym roku gospodarczym.

¹⁶ Plany łowieckie na rok 2012/13 zostały zatwierdzone dla obwodu nr 64 w dniu 21 marca 2012 r., a dla obwodów nr 45 i 48 Nadleśniczy nie wpisał daty, zaś na rok 2013/14 dla obwodu nr 64 w dniu 20 marca 2013 r., a dla pozostałych dwóch, jak w roku poprzednim Nadleśniczy nie wpisał daty.

¹⁷ W dniu 18 grudnia 2013 r. i w dniu 10 stycznia 2014 r.

¹⁸ Dz. U. Nr 221, poz. 1646, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie planów łowieckich.

planach nie zawarto danych odnoszących się do wzrostu liczebności zwierząt łownych w obwodzie, jak też zwiększenia, w stosunku do pierwotnie planowanej, powierzchni zredukowanej upraw rolnych, potwierdzających zaistnienie okoliczności stanowiących podstawę wprowadzenia tych zmian.

(dowód: akta kontroli str. 29-48)

Prezes Koła wyjaśnił, że *obserwacje bytującej zwierzyny w obwodzie nr 48 w okresie listopad–grudzień 2013 r. wykazały znaczną liczbę (ponad 50 szt.) jeleni byków w rewirach I i VIIA, przy niemal zerowym stanie łań (rewiry te są od reszty obwodu oddzielone autostradą). Polowania indywidualne i zbiorowe oraz dodatkowo organizowane poza planem polowania na jeleniowate, nie dawały wyników mogących przyczynić się do wykonania rocznego planu łowieckiego, co zmusiło Zarząd Koła do wystąpienia do Nadleśnictwa Prószków o korektę planu. Prezes Koła wyjaśnił także, że ustnie zaproponował Nadleśniczemu korektę planu *in minus* w odstrzale łań i cieląt jeleni, a zwiększenie planu pozyskania jeleni byków, a Nadleśnictwo zaakceptowało wyłącznie zwiększenie pozyskania jeleni byków o siedem sztuk. Plan pozyskania jeleni łań i cieląt (przy *pełnej mobilizacji wszystkich członków koła*) nie został wykonany, lecz zmieszczono się w dopuszczalnej 10% tolerancji liczebności pozyskania w stosunku do planu i tym samym uniknięto sankcji finansowych.*

Według Prezesa Koła głównym powodem zwiększenia się liczebności jeleniowatych w obwodzie była *migracja z sąsiednich obwodów uwarunkowana dobrą bazą żerową, a w miesiącach wiosennych powrót ich do poprzednich macierzystych ostoi.*

(dowód: akta kontroli str. 49)

1.3. Koło w kontrolowanych latach gospodarczych realizowało plany w zakresie zagospodarowania dzierzawionych obwodów łowieckich w urzędzenia związane z prowadzeniem gospodarki łowieckiej¹⁹, a stopień ich realizacji w tym obszarze wynosił od 99,6% (obwód nr 48 w 2012/2013) i 100% (obwód nr 45 w 2012/2013) do 111,2% w 2013/2014 i 113% w 2012/2013 (obwód nr 64). Poletka łowieckie, pasy zaporowe i łąki śródleśne i śródpolne utrzymywane były w wielkościach zaplanowanych.

Łowczy Koła wyjaśnił, że oprócz wyposażania obwodów łowieckich w ww. urzędzenia związane z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, Koło *w celu poprawy warunków bytowania zwierzyny łownej przeznaczą na bieżące zgryzanie w okresie letnim i jesiennym część poletek i pasów zaporowych obsiewanych mieszankami zbóż i brukwi pastewnej. W okresie zimy i wiosny wykładane jest ziarno zbóż i kukurydzy oraz zakupione/otrzymane nieodpłatnie od rolników buraki cukrowe i pastewne, a także marchew i siano (gromadzone w magazynach zlokalizowanych w obwodach nr 48 nr 64). Część zasiewów, a w szczególności kukurydzy, pozostawia się na zgryz w okresie jesienno-zimowym.*

(dowód: akta kontroli str. 80)

Koło zgodnie z art. 12 *upł*, zobowiązane było do uzyskania zgody właściciela, posiadacza lub zarządcy gruntu, na wyznaczenie i oznakowanie zakazem wstępu obszaru stanowiącego ostoję zwierzyny oraz na wnoszenie urzędzeń związanych z gospodarką łowiecką.

Koło nie posiadało dokumentacji świadczącej o uzyskaniu ww. zgód, wydanych w formie pisemnej. Łowczy Koła wyjaśnił, że *wyznaczenie i oznakowanie terenu ostoi zwierzyny uzgadniane jest ustnie z właściwym nadleśniczym. Natomiast wzniesienie urzędzeń łowieckich służących do polowań w lesie i na obrzeżach lasów, nadleśniczowie pozostawili do decyzji Zarządu Koła. Urządzenia te lokalizowane są na przesmykach leśnych i na nowych zrębach i nie wymagają planów ich lokalizacji. Lokalizacja stałych urzędzeń łowieckich służących do*

¹⁹ Do urzędzeń tych zaliczono m.in.: paśniki, lizawki, ambony, woliery, zagrody.

polowań uwidoczniła jest na mapkach obwodów łowieckich, które znajdują się w punktach zapisów myśliwych na polowania indywidualne. Lokalizacja i wznoszenie urządzeń łowieckich na terenach rolniczych odbywa się zawsze za ustaloną zgodą właściciela pola. Ze względu na ciągłe zmiany struktury zasiewów lub innych upraw pól rolnych nie stosuje się planów ich lokalizacji.

(dowód: akta kontroli str. 80)

W sezonie łowieckim 2012/2013 myśliwi we wszystkich obwodach przepracowali łącznie 4 448 godzin, a w sezonie 2013/2014 - 4 592 godzin. Czas przepracowany na rzecz Koła, według Łowczego został wykorzystany w następujący sposób: 25% czasu przeznaczono na zagospodarowanie dzierżawionych pól, po 20% na remonty i budowę nowych urządzeń łowieckich służących do polowań, na zagospodarowanie poletek, pasów zaporowych i łąk oraz na zimowe i wiosenne dokarmianie zwierzyny łownej, a pozostałe 15% na remonty i budowę paśników oraz lizawek.

(dowód: akta kontroli str. 80)

W wyniku realizacji zaplanowanych prac związanych z zagospodarowaniem obwodów łowieckich na terenie trzech dzierżawionych obwodów, na dzień 10 marca 2014 r. znajdowało się: 49 paśników, 480 lizawek, 385 ambon, jedna woliera i jedna zagroda. Ponadto utrzymywano 28,14 ha poletek łowieckich, dziewięć odcinków pasów zaporowych o łącznej długości 0,7 km i 8 ha łąk śródleśnych i śródpolnych.

(dowód: akta kontroli str. 52-60)

W objętym kontrolą okresie nastąpiło zmniejszenie powierzchni upraw rolnych uszkodzonych przez zwierzeta łowne we wszystkich dzierżawionych przez Koło obwodach. W obwodzie nr 45 w roku gospodarczym 2011/2012 powierzchnia uszkodzonych upraw rolnych wynosiła 4 ha, a w dwóch kolejnych latach nie zgłoszono szkód w upraw rolnych. W obwodzie nr 48 powierzchnia uszkodzonych upraw rolnych zmniejszyła się z 40,5 ha w roku 2011/2012 do 30,6 ha w roku 2013/2014, a w obwodzie nr 64, z 65 ha do 37 ha.

(dowód: akta kontroli str. 52-60)

1.4. Analiza wykonania planów łowieckich w zakresie pozyskania zwierzyny wskazuje, iż z trzech gatunków zwierzyny grubej – jeleni, saren i dzików, które pozyskiwano w latach gospodarczych 2012/2013 i 2013/2014, plany te w pełni zrealizowane zostały w odniesieniu do (odpowiednio w grupach oraz latach): jeleni tylko w obwodzie nr 64 w roku 2013/2014 (zaplanowano 58 szt. pozyskano 54 szt.)²⁰, saren we wszystkich obwodach w obydwu latach gospodarczych²¹, a dzików w obwodzie nr 45 i nr 48 w roku gospodarczym 2013/2014²².

Stopień niezrealizowania pozyskania jeleni w 2012/2013 w obwodzie nr 45 wyniósł 50%, w obwodzie nr 48 32,2%, a w obwodzie nr 64 7,9%. W przypadku dzików stopień niezrealizowania planu w 2012/2013 wyniósł w obwodzie nr 45 63,6%, w obwodzie nr 48 7,7%, a w obwodzie nr 64 6%. W roku 2013/2014 w obwodzie nr 64 nie zrealizowano planu odstrzału dzików w 2,6 %.

(dowód: akta kontroli str. 61-63)

Koło składało do nadleśnictw wyjaśnienia przyczyn niezrealizowania planów pozyskania jeleni, natomiast nie wyjaśniało przyczyn niepełnej ich realizacji w odniesieniu do dzików i innej zwierzyny. O przyczynach niewykonania tych planów nie informowano również Zarządu Okręgowego PZŁ w Opolu.

W pismach do nadleśnictw²³ Koło wyjaśniało, że pomimo podejmowania wszelkich dostępnych metod pozyskania zwierzyny (polowania indywidualne, zbiorowe

²⁰ Uwzględniając $\pm 10\%$ tolerancję pozyskania w stosunku do planu.

²¹ Przyjęto, że plan wykonano w obwodzie 45 w roku 2012/2013, pomimo że pozyskano 130 szt. z zaplanowanych 132, podobnie w obwodzie nr 48 w tym samym roku w którym pozyskano 147 szt. na 150 zaplanowanych.

²² W obwodzie nr 45 zaplanowano pozyskać 18 szt. pozyskano 17, w obwodzie nr 48 zaplanowano pozyskać 170 szt., a pozyskano 157 szt.

²³ Pisma kierowano do Nadleśnictwa Prószków i Nadleśnictwa Tułowice.

z naganką i cichymi pędzeniami), nie udało się zrealizować w pełni tych planów. Wskazywano, że na powyższe miały wpływ czynniki niezależne od myśliwych, a do których zaliczono m.in. przebywanie jeleni po rykowisku w zasiewach kukurydzy, a następnie ich migracja do sąsiednich obwodów, czy dużą liczbę grzybiarzy w łowisku, co spowodowało zgrupowanie się jeleni rejonach ostoi, które zapewniały im cichą i stabilną ochronę oraz bazę pokarmową²⁴. W piśmie wyjaśniającym przyczyny niewykonania planu w sezonie 2013/2014 skierowanym do Nadleśnictwa Prószków Koło wyjaśniło, że miało trudności z wykonaniem planu, gdyż na terenie poligonu wojskowego wchodzącego w skład obwodu prowadzone były intensywne ćwiczenia wojskowe z wykorzystaniem materiałów pirotechnicznych, co spowodowało migrację zwierzyny z łowiska. Ponadto teren poligonu wykorzystywany był na organizację lokalnych i ogólnopolskich zawodów motocrossowych, w paintballu i speedballu oraz do ćwiczeń jazdy quadami. Hałas jaki towarzyszył tym imprezom spowodował, że zwierzyna przemieszczała się do innych obwodów²⁵. W piśmie do tego Nadleśnictwa Koło poinformowało też, że celem zrealizowania planu pozyskania zwierzyny w przyszłym sezonie (2014/2015), zamierza zwiększyć liczbę polowań zbiorowych, przydzielać odstrzały jelenia byka tylko myśliwym, którzy pozyskali w poprzednim sezonie minimum jedną łanię, a także udzielać zezwolenia na odstrzał byka dopiero po odstrzeleniu łani i cielaka. Ponadto zadeklarowano, że *otrzymanie odstrzału na odyńca lub dzika powyżej 100 kg uwarunkowane będzie odstrzałem łani i cielaka przez myśliwego z Koła.*

(dowód: akta kontroli str. 66-71)

Łowczy Koła wyjaśnił, że nadleśnictwa żądały jedynie wyjaśnienia przyczyn niewykonania planu pozyskania jeleni, bowiem jeleniowate są *szkodnikami w lesie, gdyż zgryzają pędy wzrostowe drzew, które nie rosną (są karłowate)*. Natomiast nie żądały wyjaśnień przyczyn braku wykonania planu pozyskania dzików, *gdyż dziki nie robią szkód w lesie, a wręcz przeciwnie są pożyteczne, bowiem buchtują poszycie i zjadają pędraki.*

(dowód: akta kontroli str. 78)

1.5. W roku gospodarczym 2012/2013 Koło zasiedliło obwody nr 45 i nr 64 wypuszczając na tym terenie 100 szt. bażantów. W roku następnym 65 kuropatwami zasiedlono dodatkowo obwód nr 45. Zakup bażantów został sfinansowany przez Gminę Prószków, która przeznaczyła na ten cel 3 690 zł. W roku gospodarczym 2013/2014 ww. gmina sfinansowała również zakup 37 kuropatw za kwotę 2 002,44 zł. Ponadto, jak wynika z protokołu zasiedlenia łowiska obwodu nr 45, wraz z ww. kuropatwami, do łowiska wpuszczono również 28 szt. kuropatw, których koszty zakupu pokryła osoba fizyczna.

(dowód: akta kontroli str. 38-48, 52-60, 104-108)

1.6. Koło prowadziło ewidencję (rejestr) wydanych upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych w formie książkowej, dla każdego obwodu oddzielnie, zgodnie z wzorem ustalonym w instrukcji w sprawie dokumentacji w kołach, zawartej w zarządzeniu nr 5 Zarządu Głównego PZŁ z dnia 3 marca 1998 r.

Sprawdzenie zgodności wpisów w *Książkach obwodu łowieckiego część II* z wydanymi upoważnieniami do wykonywania polowania indywidualnego dla trzech dzierżawionych obwodów w sezonach 2012/2013 i 2013/2014 wykazało, że w obwodzie nr 45²⁶, z próby po 60 upoważnień, w pierwszym kontrolowanym sezonie zgodnych było 59, a w drugim sezonie były zgodne 52 wpisy²⁷.

²⁴ Wniosek do Nadleśnictwa Tulowice z 19 marca 2013 r.

²⁵ Wniosek do Nadleśnictwa Prószków z 17 stycznia 2014 r.

²⁶ W sezonie 2012/2013 wydano 172 upoważnienia, a w sezonie 2013/2014 177 upoważnień.

²⁷ Sprawdzeniem objęto 60 upoważnień (od nr 1 do nr 60) spośród 172 wydanych od 1 kwietnia do 20 maja 2012 r. i 60 pierwszych upoważnień, spośród 177 wydanych w sezonie 2013/2014, od 1 kwietnia do 11 maja 2013 r.

W obwodzie nr 48²⁸ w sezonie 2012/2013 nie stwierdzono niezgodnych wpisów w *Księżce* w porównaniu do 80 pierwszych wydanych upoważnień, a w sezonie 2013/2014 z 80 sprawdzonych, 78 wpisów było zgodnych z upoważnieniami.

W obwodzie nr 64²⁹ ze 100 wpisów w *Księżce* z sezonu 2012/2013 sprawdzonych pod względem zgodności z danymi na upoważnieniach, 89 wpisów było zgodnych, a w sezonie 2013/2014 ze sprawdzonych 100 pierwszych wpisów 71.

(dowód: akta kontroli str. 175-225)

Kontrola wywiązywania się przez polujących z obowiązku zwrotu wydanych *upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego* po ich wykorzystaniu, przeprowadzona odrębnie dla poszczególnych obwodów wykazała, że w sezonie 2012/2013 zwrócono w obwodzie nr 45 – 97,7% upoważnień, w obwodzie nr 48 92,8%, a w obwodzie nr 64 89%. W sezonie 2013/2014 zwrócono odpowiednio: 87%; 81,6% i 90% upoważnień.

(dowód: akta kontroli str. 201-211, 220)

Książki pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym służące do ewidencjonowania polowań indywidualnych w danym obwodzie, znajdowały się w jednym ustalonym miejscu³⁰, w każdym z obwodów, a ich forma była zgodna z wzorem określonym w rozporządzeniu w *sprawie polowań*. W książkach tych odnotowywano wymagane dane, w tym m.in. o liczbie i rodzaju pozyskanej zwierzyny i oddanych strzałach.

(dowód: akta kontroli str. 136, 137)

Koło sporządzało protokoły z polowań zbiorowych, dokumentujące ich przebieg, do których załączano listy uczestników polowań, wykaz ilości i gatunki pozyskanej zwierzyny (ze wskazaniem myśliwych, którzy ją pozyskali) oraz sposób jej zagospodarowania. Protokoły zostały podpisane przez prowadzącego polowanie. W roku gospodarczym 2012/2013 we wszystkich trzech dzierżawionych obwodach przeprowadzono łącznie 24 polowania zbiorowe. W 10 z tych polowań udział brali cudzoziemcy. W roku gospodarczym 2013/2014 przeprowadzono 21 polowań zbiorowych, w tym sześć z udziałem cudzoziemców.

(dowód: akta kontroli str. 127-135)

1.7. Zasady wydawania upoważnień na wykonanie polowań indywidualnych zostały uchwalone przez Walne Zgromadzenia Członków Koła, które uzależniło wydanie upoważnień od zaangażowania członka Koła w proces hodowli zwierzyny drobnej, zwalczania drapieżników oraz realizację prac gospodarczych i przeciwdziałanie szkodom łowieckim. W trakcie kontroli nie stwierdzono przypadków dyskryminowania niektórych członków koła przy wydawaniu upoważnień na wykonanie polowania indywidualnego. Nie stwierdzono również przypadków wniesienia skarg na sposób przyznawania upoważnień na wykonywanie polowań indywidualnych.

(dowód: akta kontroli str. 114-121, 175-211, 268-273, 291)

W dokumentacji wydawanych upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych oraz zbiorowych brak było dowodów potwierdzających weryfikację spełnienia przez myśliwych wymagań wynikających z art. 42 ust. 2 pkt 1 i 2 *upł*, tj. posiadania legitymacji członkowskiej PZŁ i pozwolenia na posiadanie broni, a w przypadku myśliwych zagranicznych, art. 42a *upł*, tj. posiadania uprawnienia do wykonywania polowań w kraju członkowskim i złożenia egzaminu uzupełniającego w języku polskim.

²⁸ W sezonie 2012/2013 wydano 194 upoważnienia, a w sezonie 2013/2014 239 upoważnień.

²⁹ W obydwu kontrolowanych latach wydano po 210 upoważnień do polowań indywidualnych.

³⁰ W obwodzie nr 45 książka pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym znajdowała się w miejscowości Górki, w obwodzie nr 48 w Leśnictwie Wybłyszczów, a w obwodzie nr 64 w Jaczowicach.

Kontrola, którą objęto próbę myśliwych, którzy uzyskali łącznie 46 upoważnień³¹, wykazała, że upoważnienia obejmowały 61 myśliwych członków Koła³², jednego myśliwego niestowarzyszonego i jednego myśliwego członka Zarządu Okręgowego PZŁ w Krakowie, a ww. osoby były członkami PZŁ, posiadały legitymacje i wносиły składki na PZŁ.

(dowód: akta kontroli str. 114-121, 127-135)

Brak udokumentowania weryfikacji uprawnień do wykonywania polowań Prezes Zarządu Koła wyjaśnił tym, że *przed rozpoczęciem sezonu polowań indywidualnych w maju odbywa się obowiązkowy trening strzelecki i szkolenie z zakresu bezpieczeństwa w postugiwaniu się bronią wraz z przystrzeliwaniem broni z udziałem rusznikarza. Z zajęć tych sporządzana jest lista obecności, którą podpisują obecni na nim myśliwi. Myśliwi nie uczestniczący w tym treningu, mają obowiązek odbyć te szkolenia i trening z wyznaczonymi przez Zarząd członkami komisji strzeleckiej (sędziowie strzeleccy). Jest to podstawą do wydania pozwolenia na odstrzał indywidualny na dany sezon. Przed polowaniami zbiorowymi prowadzący polowanie, w trakcie zbiórki myśliwych żąda okazania aktualnej legitymacji PZŁ i pozwolenia na broń, a w szczególności dotyczy to myśliwych spoza koła uczestniczących w polowaniach.*

Prezes Zarządu Koła wyjaśnił ponadto, że *W przypadku myśliwych zagranicznych nie sprawdzamy posiadania aktualnych dokumentów upoważniających do prowadzenia polowania, bowiem są one sprawdzane przez biura organizujące polowanie dla myśliwych zagranicznych, tj. biuro zagraniczne i biuro krajowe. Koło otrzymuje wykaz osób, które będą uczestniczyć w polowaniu i na co najmniej 7 dni przed polowaniem powiadamiana jest Wojewódzka Komenda Policji. Koło nie ma obowiązku sprawdzania posiadania licencji myśliwskich przez myśliwych zagranicznych, bowiem w każdym kraju są inne przepisy w tym zakresie.*

(dowód: akta kontroli str. 113)

1.8. Koło zamieszczało dane o wykonaniu planu pozyskania zwierzyny w rocznych planach łowieckich na podstawie dokumentacji sporządzanej po wykonaniu polowania indywidualnego (wpis w upoważnieniu w części - sprawozdanie z polowania indywidualnego) i protokołów z polowań zbiorowych. Dane były weryfikowane przez łowczych z wykazami pozyskanej zwierzyny w poszczególnych obwodach, sporządzanymi na podstawie dokumentacji skupowej i protokołów pobrania zwierzyny na użytek własny. Wykazy sporządzane dla poszczególnych gatunków zawierały imię i nazwisko myśliwego, datę odstrzału, wagę zwierzyny, nr dokumentu magazynowego (gdy zwierzyna zdawana była do punktu skupu) lub datę protokołu potwierdzającego zatrzymanie zwierzęcia na potrzeby własne myśliwego. Sprawdzenie danych o wykonaniu planu pozyskania jeleni i dzików w obwodach nr 45 i nr 48 w kontrolowanych sezonach wykazało, że były zgodne z danymi w ww. dokumentach.

(dowód: akta kontroli str. 132, 220, 222-225)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2012/2013 i 2013/2014 Koło nie uzgadniało z kierownikami gospodarstw rybackich planów łowieckich dla obwodu nr 64 w zakresie pozyskania piżmaka i łyski, pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 8 ust. 3c pkt 2 *upł*, w związku z wyznaczeniem na jego terenie obrębu hodowlanego, o którym mowa w ustawie z dnia 18 kwietnia 1985 r. o *rybactwie śródlądowym*³³. Z decyzji

³¹ W okresie od 10 maja do 21 sierpnia 2013 r. w obwodzie nr 64 i nr 45 oraz od 1 kwietnia do 11 maja 2012 r. w obwodzie nr 48.

³² Spośród 106 członków Koła.

³³ Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471, ze zm.

Marszałka Województwa Opolskiego nr DRW.I.6061.-7/09 i nr DRW.I.6061.-8/09 wynikało, że na terenie ww. obwodu utworzono obręb hodowlany Lipno, a w planach łowieckich dla tego obwodu w obydwu kontrolowanych latach planowano pozyskanie piżmaka, a roku 2013/2014 również łyski. Plany te w ww. zakresie były wykonywane jedynie w roku gospodarczym 2012/2013, w którym pozyskano pięć piżmaków.

(dowód: akta kontroli str. 34, 40, 146)

Prezes Zarządu Koła wyjaśnił, że Koło *nie uzgadniało z kierownikiem obrębu hodowlanego Lipno rocznych planów łowieckich dla obwodu 64 bo nie posiadało wiedzy, że takowe obręby hodowlane zostały ustanowione. Decyzje Marszałka Województwa Opolskiego o ustanowieniu obrębu hodowlanego Lipno nie została doręczona do Koła.*

(dowód: akta kontroli str. 173)

Nie kwestionując ww. wyjaśnień NIK zwraca jednakże uwagę, że Koło z własnej inicjatywy powinno wystąpić do Marszałka Województwa Opolskiego o informacje o ustanowionych obrębach hodowlanych na terenie obwodów, celem wypełnienia dyspozycji wynikającej z zapisu art. 8, ust. 3c, pkt 2 *upł.*

2. Roczne plany łowieckie w zakresie planowanych i wykonywanych urządzeń łowieckich sporządzane były niezgodnie z instrukcją ich wypełniania. Analiza rocznych planów łowieckich za lata 2013/2014 wszystkich trzech obwodów wykazała, że w planach tych, w cz. II w kolumnach: *plan poprzedniego roku gospodarczego i wykonanie planu poprzedniego roku gospodarczego*, dotyczących roku 2012/2013 podawano stany ewidencyjne urządzeń związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej³⁴. Jak wynika natomiast z instrukcji wypełniania tego planu stanowiącej załącznik do Porozumienia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z Przewodniczącym Zarządu Głównego PZŁ z 25 stycznia 2013 r., w kolumnach tych należało podawać odpowiednio: *zaplanowane do wykonania zadania w poprzednim roku gospodarczym* i *wykazać liczbę urządzeń wykonanych w poprzednim roku gospodarczym*. Analogicznie postąpiono w przypadku planów dla obwodów nr 48 i nr 64 na rok 2014/2015 w zakresie odnoszącym się do wykonania planu za rok ubiegły.

Łowczy Koła sporządzający ww. plany wyjaśnił, że powodem powyższego było błędne zinterpretowanie opisów tych kolumn.

(dowód: akta kontroli str. 29-48, 52-60, 72-78)

3. Koło nie wykazało w rocznych planach łowieckich za ww. rok gospodarczy dokonania zasiedleń obwodów ptakami (opisanych w pkt. 1.5.), pomimo takiego obowiązku wynikającego z instrukcji do ww. planu. Łowczy Koła wyjaśnił, że powodem niewykazania tych zasiedleń było przeoczenie.

(dowód: akta kontroli str. 38-48, 52-60, 78, 104-108)

4. Pomimo tego, że treść § 22 rozporządzenia *w sprawie polowań* nie przewiduje możliwości dopisywania do uprzednio wydanych upoważnień dodatkowych gatunków lub liczby sztuk³⁵, stwierdzono przypadki rozszerzenia zakresu wydanych już upoważnień. Jak ustalono, w prowadzonych w jednostce *Książkach obwodu łowieckiego* wystąpiły rozbieżności pomiędzy danymi w nich zawartymi, a danymi z upoważnień do wykonywania polowań. W *Książce* prowadzonej dla obwodu nr 45 stwierdzono jeden wpis (1,7%)³⁶ niezgodny z wydanym w sezonie 2012/2013 upoważnieniem, a w następnym sezonie 2013/2014 takich wpisów wystąpiło osiem

³⁴ Paśniki, lizawki, ambony.

³⁵ W ww. rozporządzeniu przewidziano jedynie możliwość przedłużenia ważności wydanego upoważnienia (§ 22 ust. 3).

³⁶ Poz. 40, nie wykazano upoważnienia do odstrzału jednego dzika.

(13,3%)³⁷. Siedem z tych niezgodności wynikało z nieuprawnionego dopisania przez wicełowczego do wydanych uprzednio upoważnień, dodatkowej liczby dzików (6) i saren (2). W Księżce obwodu nr 48 w sezonie 2013/2014 stwierdzono dwa rozbieżne wpisy (2,5%)³⁸, które wynikały z analogicznego uzupełnienia dwóch upoważnień przez wicełowczego o dzika (3 szt. poz. 11/48) oraz jelenia (4 szt. poz. 31/48). W Księżce obwodu nr 64 w sezonie 2012/2013 stwierdzono 11 (11%)³⁹ rozbieżnych wpisów, co również wynikało z dopisania przez wicełowczego do wydanych już upoważnień jeleni (2) i dzików (27). W sezonie 2013/2014 stwierdzono natomiast aż 29 (29%)⁴⁰ wpisów, które były niezgodne z wydanymi upoważnieniami w zakresie zwierząt przewidzianych do odstrzałów, przy czym 23 przypadki wynikały z dopisania na upoważnieniach dodatkowych zwierząt, tj. 26 dzików (na łącznie 10 upoważnieniach), 10 jeleni (na pięciu upoważnieniach) oraz 38 saren (na 15 upoważnieniach).

(dowód: akta kontroli str. 110, 175-188, 190-200, 201-219, 220, 221)

W złożonych wyjaśnieniach osoby dokonujące modyfikacji treści wydanych już upoważnień potwierdziły zarówno wprowadzenie tych zmian w trakcie sezonu łowieckiego, jak też brak ich odzwierciedlenia w dokumentacji prowadzonej w formie ww. Księżek.

(dowód: akta kontroli str. 226-228)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK wraca również uwagę na występowanie przypadków zaniechania przez członków Koła zwrotu upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych po ich wykorzystaniu lub utracie ważności, co było wymagane treścią § 22 ust. 5 rozporządzenia w sprawie polowań. Wyniki przeprowadzonej w tym zakresie kontroli wskazują, że w sezonie 2012/2013 nie została zwrócona następująca liczba upoważnień: 4 w obwodzie nr 45 (2,3%), 14 w obwodzie nr 48 (7,2%) i 11 w obwodzie nr 64 (11%). W sezonie 2013/2014 nie zwrócono odpowiednio: 23 (13%), 20 (8,4%) i 10 (10%) wydanych uprzednio upoważnień.

(dowód: akta kontroli str. 220)

Wicełowczy obwodów, jako przyczyny powyższego wskazali zdarzenia losowe (np. zgon myśliwego, zgubienie lub zniszczenie upoważnienia) oraz nieprzywiązywanie wagi do zwrotu tych dokumentów przez myśliwych. Osoby te wskazały również, że nie mają możliwości wymuszenia zwrotu tych dokumentów, a jedynie mogą przypominać o tym obowiązku, co robili przy okazji spotkań na polowaniach, zebrań i w trakcie indywidualnych spotkań. Jednocześnie wskazali, że ułatwieniem w egzekwowaniu zwrotu tych dokumentów przez myśliwych byłoby uzależnienie wydania nowego upoważnienia od zwrócenia poprzedniego dokumentu, o co będą wnioskować na Walnym Zebraniu Członków Koła.

(dowód: akta kontroli str. 226-228)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

³⁷ W 6 pozycjach nie wpisano: poz. 1 – jednej samicy i jednego dzika; poz. 2 – jednego dzika; poz. 12 – jednego dzika; poz. 39 – jednego dzika; poz. 41 – jednej samicy; poz. 42 – jednego dzika. W 3 pozycjach wykazano inne liczby zwierząt: poz. 3 – w rejestrze cztery dziki, a w upoważnieniu dwa; poz. 4 – w upoważnieniu dwa dziki, w księżce trzy; poz. 41 – w upoważnieniu nie było dzików do odstrzału, a wykazano dwa.

³⁸ Badaniem objęto 80 pierwszych wpisów wydanych w sezonach 2012/2013 i 2013/2014.

³⁹ Badaniem objęto 100 pierwszych wpisów w sezonach 2012/2013 i 2013/2014.

⁴⁰ Np. poz. 1 - nie wykazano czterech kozłów; poz. 32 - dwóch dzików i czterech saren; poz. 56 czterech saren. Ponadto nie ujmowano lisów, jenotów i saren. W dwóch przypadkach ujęto zwierzynę której nie było na upoważnieniach: poz. 86 jednego dzika i poz. 93 trzy dziki.

2. Stan zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa i obywateli w zakresie szkód wynikających z prowadzenia gospodarki łowieckiej

Opis stanu faktycznego

2.1. Szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną mierzone powierzchnią uszkodzonych upraw rolnych na obszarze dzierżawionych obwodów, zmniejszyły się z poziomu 109,5 ha w roku gospodarczym 2011/2012 do 67 ha w obu następnych latach gospodarczych. Powierzchnia uszkodzonych upraw rolnych na terenie obwodu nr 64 zmniejszyła się z 41 ha w roku gospodarczym 2012/2013 do 37 ha w 2013/2014, a w obwodzie nr 48 wzrosła z 26 ha do 30,6 ha. W obwodzie nr 45 nie wystąpiły szkody łowieckie w obu kontrolowanych latach. Do wzrostu o 4,6 ha powierzchni zredukowanej uszkodzonych upraw w obwodzie nr 48, zdaniem NIK, mogło przyczynić się niepełne wykonanie planów łowieckich w zakresie przewidzianej do pozyskania liczby jeleni i dzików⁴¹.

(dowód: akta kontroli str. 36, 38, 41, 42, 46, 52, 55, 56, 58, 170)

Zarząd Koła opracował i przyjął do realizacji pięcioletni program przeciwdziałania szkodom łowieckim na terenach obwodów łowieckich, który był realizowany poprzez:

- coroczne uzgadnianie z rolnikami posiadającymi znaczny areał gruntów rolnych rodzaju upraw oraz planowanie ochrony zasiewów,
- prowadzenie dyżurów na terenie określonych upraw (kukurydza) w okresie pierwszego tygodnia po siewie,
- używanie w porozumieniu z rolnikami zapachowych środków odstrasżających (HUKINOL), jak też dostarczanie ww. środka rolnikom do zaprawiania wysiewanych nasion,
- stosowanie armatek hukowych w okresach inwazji zwierzyny na poszczególne plantacje,
- zakup kompletnych instalacji służących do ochrony mniejszych powierzchni (tzw. pastuchów elektrycznych), które następnie przekazywano rolnikom do stosowania.

(dowód: akta kontroli str. 147-157, 170)

2.2. Corocznie Zarząd Koła informował pisemnie wójtów, burmistrzów oraz Izbę Rolniczą w Opolu o osobach uprawnionych do przyjmowania pisemnych zgłoszeń szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną. Do 2012 r. osobą wyznaczoną do przyjmowania i szacowania szkód był jeden ze strażników łowieckich Koła. Od 1 grudnia 2012 r. zadania te przydzielono osobie będącej biegłym sądowym w zakresie likwidacji szkód w uprawach i płodach rolnych, o czym stosownymi pismami zostali poinformowani wójtowie i burmistrzowie gmin oraz Prezes Izby Rolniczej w Opolu. Do ww. pism załączono wzór zgłoszenia szkody ze wskazaniem adresu i numer telefonu osoby upoważnionej do przyjmowania takich zgłoszeń.

(dowód: akta kontroli str. 163-169, 170)

⁴¹ W objętych kontrolą latach w tym obwodzie planowano pozyskać 96, 87 i 102 szt. jeleni, a pozyskano ich odpowiednio 72, 59 i 88, natomiast plan pozyskania dzików wynosił 160, 130 i 170 szt., a jego realizacja 136, 120 i 157 szt.

2.3. W prowadzonej w Kole ewidencji zgłoszonych szkód w roku gospodarczym 2012/2013 odnotowano, że 40 poszkodowanych zgłosiło łącznie 43 szkody w uprawach. Z grupy tej 42 zgłoszenia zostały załatwione pozytywnie, a jedno, dotyczące szkody o wartości niższej niż wartość 100 kg żyta, nie zostało uwzględnione. Z ww. ewidencji wynikało, że roku gospodarczym 2013/2014 liczba szkód zgłoszonych przez 60 poszkodowanych wzrosła do 103. Również i w tym przypadku tylko jedno zgłoszenie nie zakończyło się wypłatą odszkodowania, co spowodowane było wartością tej szkody niższą od wartości 100 kg żyta.

W objętych kontrolą latami gospodarczymi poszkodowani nie wnosili zastrzeżeń do protokołów szacowania szkód, a wysokość wynagrodzenia za szkody nie była ustalana w wyniku mediacji (przy udziale przedstawicieli gminy), jak też w postępowaniu sądowym. W sezonie 2013/2014 na wniosek Koła w szacowaniu szkód, które wystąpiły na terenie obwodu nr 64, dwukrotnie uczestniczył przedstawiciel Izby Rolniczej.

(dowód: akta kontroli str. 84-103, 170)

Na podstawie badania próby obejmującej 29 (20%) postępowań⁴² dotyczących szacowania szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych stwierdzono, że działania w tym zakresie, za wyjątkiem nieprawidłowości opisanych w dalszej części wystąpienia, podejmowane były zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie szacowania szkód. Po zgłoszeniu szkody wyrządzonej w uprawie, strony ustalały termin dokonania ostatecznego jej szacowania, które przeprowadzane było w obecności poszkodowanego lub jego przedstawiciela. Wypłaty odszkodowań dokonane były przelewem, co w większości przypadków następowało w terminie do 30 dni od dnia sporządzenia protokołu.

(dowód: akta kontroli str. 84-103, 158, 159)

2.4. W roku gospodarczym 2013/2014 czynsz dzierżawny za obwód nr 48 został powiększony o kwotę 5 593,49 zł stanowiącą sankcję za niewykonanie planu pozyskania jeleni w roku 2012/2013 (z zaplanowanej liczby 87 szt. pozyskano jedynie 59⁴³).

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki powstania szkód przy wykonywaniu polowań i wypłaty z tego tytułu odszkodowań.

W ramach działań związanych z ochroną lasu przed zwierzyną Koło ponosiło świadczenia rzeczowe (bez wskazania ich wartości) polegające na utworzeniu i utrzymywaniu pasów zaporowych, wykładaniu karmy (w tym liściarki) oraz soli, prowadzeniu upraw leśnych oraz ogrodzonych poletek żerowych (mieszanek zbóż, kukurydzy, rzepy, topinamburu), rozgradzanych w razie potrzeby.

(dowód: akta kontroli str. 42, 171)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Wypłata sześciu odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę w uprawach rolnych została dokonana po upływie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, co naruszało § 6 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód. Cztery odszkodowania o łącznej wartości 3 800 zł wypłacono z opóźnieniem wynoszącym 10 dni, a dwa o łącznej wartości 10 231 zł z opóźnieniem 4 dni⁴⁴.

Prezes Zarządu Koła wyjaśnił, że opóźnienia te wynikały z braku wolnych środków finansowych, bowiem Koło posiadało ulokowane środki na lokacie terminowej, której termin upływał 14 kwietnia i niezwłocznie po jej zamknięciu wypłacono odszkodowania. Koło nie zdecydowało się na zerwanie lokaty bowiem utraciłoby

⁴² Próba wybrana losowo z grupy spraw prowadzonych w obu objętych kontrolą latach gospodarczych.

⁴³ W Kole nie było dokumentów wskazujących na poniesione przez wydzierżawiającego koszty ochrony lasu przez zwierzyną.

⁴⁴ Szacowania ostatecznego szkód dokonano odpowiednio w dnach: 4 marca i 10 marca 2014 r., a wypłaty dokonano przelewami w dniu 14 kwietnia 2014 r.

odsetki, a w dacie założenia lokaty, nie było informacji o możliwości wystąpienia rolników o wypłatę odszkodowań.

(dowód: akta kontroli str. 173)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Efekty finansowe prowadzenia gospodarki łowieckiej i wywiązywanie się zarządców lub dzierżawców obwodów łowieckich z zobowiązań na rzecz Skarbu Państwa

Opis stanu faktycznego

3.1. Wynik finansowy z działalności Koła za rok gospodarczy 2012/2013 był dodatni (zysk 43 107 zł), natomiast w następnym roku ujemny (strata 64 149 zł).

W związku z ujemnym wynikiem finansowym, Walne Zgromadzenie Członków Koła podjęło uchwałę o pokryciu tej straty z funduszu statutowego. W okresie objętym kontrolą Koło lokowało wolne środki finansowe⁴⁵ na lokatach terminowych.

(dowód: akta kontroli str. 249-269)

Ujemny wynik finansowy spowodowany był głównie wyższymi kosztami związanymi z prowadzeniem gospodarki łowieckiej na dzierżawionych obwodach o 11% (56 853 zł)⁴⁶, przy jednoczesnym spadku przychodów z tego tytułu o 9% (50 403 zł)⁴⁷. Wzrost kosztów prowadzenia gospodarki łowieckiej wynikał głównie ze wzrostu kwoty wypłaconych odszkodowań za szkody spowodowane przez zwierzyńę w uprawach rolnych (z 170 000 zł do 216 203 zł, tj. o 46 203 zł) oraz wzrostu wydatków na poprawę warunków bytowania zwierzyńy (z 33 526 zł do 50 890 zł, tj. o 17 364 zł). Zmniejszenie przychodów Koła wynikało natomiast w szczególności z obniżenia wpływów ze sprzedaży polowań komercyjnych o 33 762 zł oraz pozostałych przychodów o 27 409 zł⁴⁸ (27%).

W strukturze przychodów najwyższy udział w obu okresach stanowiła sprzedaż tusz zwierzyńy, odpowiednio: 44% (242 291 zł) i 50% (249 678 zł) oraz sprzedaż polowań komercyjnych: 32% (177 209 zł) i 29% (143 447 zł). Przychody pozostałe (tj. opłaty wpisowe członków na rzecz koła, składki, sprzedaż nadwyżki produkcji karmy, odsetki bankowe itp.) wynosiły ogółem 18% (100 145 zł) i 15% (72 736 zł).

Najwyższą pozycję w kosztach w obu badanych latach stanowiły wydatki na wypłatę odszkodowań za szkody łowieckie wynoszące 28% i 38% oraz czynsz za dzierżawę obwodów wynoszący w badanych latach 8,4% i 9,1%⁴⁹. Pozostałe koszty (m.in. delegacje służbowe, organizacja polowań zbiorowych, szkolenia członków koła, utrzymanie środków transportu) stanowiły 16% i 11% kosztów ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 3-9, 171)

Z dokumentacji Koła wynika, że wypłaty odszkodowań w objętych kontrolą latach gospodarczych były dokonywane na bieżąco. Na koniec sezonu 2012/2013 Koło nie posiadało zobowiązań z tego tytułu, natomiast na koniec 2013/2014 zobowiązania wynosiły 10 031 zł⁵⁰.

(dowód: akta kontroli str. 84, 173)

⁴⁵ Kwota ulokowanych środków na początek roku 2012/2013 wynosiła 425 273,36 zł, a następnym 440 297,76 zł.

⁴⁶ Koszty w roku gospodarczym 2012/2013 wyniosły 507 282 zł, a w następnym 564 135 zł.

⁴⁷ Przychody w roku gospodarczym 2012/2013 wyniosły 550 389 zł, a w roku następnym 499 986 zł.

⁴⁸ Głównie z mniejszych wpływów ze składek członkowskich o 19 566 zł i odsetek bankowych o 5 896 zł.

⁴⁹ Czynsz za dzierżawę obwodów w roku 2012/2013 wynosił: nr 45 1 032,24 zł; nr 48 22 454,82 zł i nr 64 19 014,20 zł, a w roku 2013/2014 odpowiednio: 1 067,22 zł; 27 788,40 zł i 22 346,02 zł. Odszkodowania za szkody w uprawach rolnych wynosiły dla lat i obwodów, jak wyżej odpowiednio: nr 45 0 zł; nr 48 34 958 zł i nr 64 107 276 zł oraz nr 45 0 zł; 104 933 zł i 111 270 zł.

⁵⁰ Co opisano w nieprawidłowościach obszaru 2.

Koło zleciło podmiotowi zewnętrznemu⁵¹, prowadzenie ksiąg rachunkowych Koła, ewidencji środków trwałych i ewidencji wyposażenia oraz sporządzania niezbędnych dokumentów dotyczących rozliczenia Koła z obowiązków podatkowych i wnoszenia składek. Umowa została zawarta 3 maja 2010 r., na czas nieokreślony, przez Zarząd Koła reprezentowany przez Prezesa Koła i Skarbnika, a ze strony Biura przez drugiego współwłaściciela. Miesięczne wynagrodzenie za prowadzenie ww. czynności ustalone zostało przez Walne Zgromadzenie Członków Koła w kwocie ½ przeciętnego wynagrodzenia za pracę w sektorze przedsiębiorstw plus 22% podatku VAT. Z analizy wyciągów bankowych rachunku Koła wynika, że należność regulowana była w kwotach nie wyższych od kwot wyliczonych w oparciu o ww. przeciętne wynagrodzenie. Coroczne kontrole Komisji Rewizyjnej Koła nie stwierdziły nieprawidłowości w gospodarce finansowej tego podmiotu. W raportach z tych kontroli stwierdzono, że sprawdzenie operacji finansowych Koła i stan środków finansowych w kasie i na rachunku bankowym był zgodny z zapisami w dokumentach.

Przeprowadzona w trakcie kontroli analiza zapisów i przepływów finansowych środków na kontach: 131 – *bieżący rachunek bankowy*, 132 - *inne środki pieniężne – lokaty* i 100 – *kasa krajowych środków pieniężnych* oraz wyciągów bankowych z rachunku bankowego Koła za lata gospodarcze 2012/2013 i 2013/2014 wykazała, że:

- a) zdarzenia gospodarcze ewidencjonowane były w miesiącach sprawozdawczych, w których występowały,
- b) założenie i likwidacja lokat w Kole dokonywana była poprzez konta 131 - *bieżący rachunek bankowy*, w powiązaniu z kontem 132 - *inne środki pieniężne - lokaty*. Z operacji finansowych ww. kont oraz wyciągów bankowych nie wynika, aby dokonywano wypłat gotówkowych z lokat. Porównanie operacji księgowych z badanego okresu wykazało, że wszystkie one powiązane były z odpowiednimi wyciągami bankowymi z rachunku bieżącego Koła (131) lub z rachunkiem lokat (132), gdy odsetki były kapitalizowane na lokacie,
- c) dokonywane wydatki związane były z działalnością statutową Koła – zapisy na ww. kontach oraz wyciągi z rachunku bankowego i konta 100 – *kasa krajowych środków pieniężnych*.

W latach objętych kontrolą Koło lokowało część wolnych środków na lokatach terminowych⁵², otrzymując z tego tytułu w badanych latach gospodarczych, łącznie 25 234,83 zł⁵³.

(dowód: akta kontroli str. 274-277, 278-289, 290)

3.2. W kontrolowanym okresie Koło nie otrzymywało dotacji na poprawę warunków bytowania zwierzyny i realizację programów ochrony zwierzyny drobnej. Jak wskazano powyżej w roku gospodarczym 2012/2013 Koło otrzymało nieodpłatnie 100 bażantów o wartości 3,7 tys. zł (koszty ich zakupu poniosła Gmina Prószków), a w następnym roku obwody zasilono 65 kuropatwami, z czego Gmina Prószków zapłaciła 2 tys. zł za 37 kuropatw, a zakup pozostałych 28 szt. został pokryty z innych źródeł⁵⁴.

W związku z uprawą gruntów rolnych na terenach dzierzawionych obwodów Koło otrzymywało dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, w kwotach odpowiednio (w sezonach) 30 744 zł i 34 125 zł.

(dowód: akta kontroli str. 104-109)

⁵¹ Biuro prowadzone było jako spółka cywilna, której jednym ze współników był Prezes Zarządu Koła.

⁵² Na 31 marca 2013 r. kwota lokat wynosiła 440 297,76 zł, a na 31 marca 2014 r. 490 868,44 zł.

⁵³ Za rok gospodarczy 2012/2013 15 827,91 zł, a za 2013/2014 9 406,92 zł.

⁵⁴ Adnotacja na protokole zasilenia łowiska 28 szt. Piotr Grochel.

3.3. Koło nie prowadziło działalności gospodarczej w zakresie łowiectwa (świadczenia i sprzedaży usług turystycznych obejmujących polowania, obrót zwierzyną żywą oraz obrót tuszami zwierzyny i ich częściami)⁵⁵. Również i inne podmioty nie prowadziły takiej działalności na terenie dzierżawionych obwodów.

(dowód: akta kontroli str. 172)

3.4. W ww. okresie Koło uzyskało przychody ze sprzedaży polowań komercyjnych (dla cudzoziemców i myśliwych krajowych) w kwotach odpowiednio: 177 209 zł i 143 447 zł.

(dowód: akta kontroli str. 4, 9, 172)

3.5. Koło dokonywało wpłat z czynszu z tytułu dzierżawy obwodów w terminach wynikających z umów zawartych z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Katowicach⁵⁶. Wyjątkiem było zapłacenie części czynszu dzierżawnego za obwód nr 64 za rok 2013/2014 dopiero w dniu 3 grudnia 2013 r. w kwocie 11 779,55 zł. Powyższe wynikało z naliczenia przez Nadleśnictwo kwoty czynszu dzierżawnego 15 706,05 zł⁵⁷, która była niższa od należnego, w wyniku przyjęcia kategorii obwodu jako dobrego, a nie bardzo dobrego. Nadleśnictwo wystąpiło pismem z 26 listopada 2013 r. o dopłacenie różnicy w kwocie 11 779,55 zł, którą Koło uregulowało bezzwłocznie (3 grudnia 2013 r.).

W badanym okresie Koło nie występowało o obniżenie czynszu dzierżawnego.

(dowód: akta kontroli str. 81-83, 160, 161)

3.6. Z treści przedstawionych zeznań podatkowych CIT-0 w obu kontrolowanych latach gospodarczych wynikało, że Koło nie było zobowiązane do zapłaty podatku dochodowego. Z tytułu podatku VAT Koło w 2014 r. odprowadziło kwotę 12 456 zł. Stawki tego podatku (5% i 23%) stosowane były zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁵⁸. Kontrolowana jednostka nie występowała o interpretację w zakresie podatku VAT. W latach 2012 i 2014 Koło było kontrolowane przez Urząd Skarbowy w ramach kontroli krzyżowych podatku VAT. Z kontroli tych nie sporządzono protokołów i nie wniesiono żadnych uwag do skontrolowanych spraw.

(dowód: akta kontroli str. 173, 251-266)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Funkcjonowanie straży łowieckiej

Opis stanu
faktycznego

4.1. Zgodnie z wymogiem art. 36 ust. 2 *upł* w każdym z dzierżawionych obwodów ustanowiono strażnika łowieckiego. W obwodzie nr 45 funkcję taką pełnił strażnik społeczny, natomiast w obwodzie łowieckim nr 48 i nr 64 obowiązki strażników łowieckich pełniły osoby, zatrudnione na $\frac{1}{2}$ i $\frac{3}{4}$ etatu.

(dowód: akta kontroli str. 138, 139-141, 142-145)

Osoby pełniące obowiązki strażników łowieckich spełniały wymagania dotyczące wykształcenia i stażu w PZŁ wskazane w § 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych wymogów

⁵⁵ W rozumieniu przepisu art. 18 ust. 1 *upł*.

⁵⁶ W 2012/2013 wpłacano czynsz za obwody w kwotach i terminach: nr 45 1 269,66 zł 30.04.2012 r.; nr 48 27 619,43 zł 10.05.2012 r. i nr 64 23 387,47 zł 29.05.2012 r. Za rok 2013/2014 odpowiednio: 1 312,68 zł 30.04.2013 r.; 34 179,73 zł 30.04.2013 r.; 15 706,05 zł 30.04.2013 r. i 11 779,55 zł 3.12.2013 r.

⁵⁷ Kwota 22 kwietnia 2013 r.

⁵⁸ Dz. U. z 2011 r., Nr 177, poz. 1054 ze zm.

*kwalfikacji zawodowych, wzorów legitymacji, umundurowania, oznak i odznak słuźbowych strażników Państwowej Straży Łowieckiej oraz szczegółowych kwalfikacji zawodowych, wzorów oznaki i legitymacji strażnika łowieckiego*⁵⁹.

(dowód: akta kontroli str. 138)

4.2. Wg sprawozdań ŁOW-1 sporządzonych za lata objęte kontrolą, na terenie dzierżawionych obwodów nie stwierdzono przypadków kłusownictwa (w tym z bronią), jak też nie znaleziono zwierząt w urządzeniach kłusowniczych. Ujawniono natomiast łącznie 17 wnyków.

(dowód: akta kontroli str. 3-12)

W Kole stwierdzono ponadto jeden przypadek odstrzelenia dzika lochy w okresie ochronnym. W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Zarząd Koła skierował zawiadomienie o popełnieniu przez myśliwego będącego członkiem Koła przestępstwa określonego w art. 52 pkt 6 i art. 53 pkt 3 *upł.* Jednocześnie Zarząd Koła uchwałą z dnia 28 sierpnia 2013 r. zawiesił myśliwego w prawach członka Koła do czasu zakończenia postępowania przez organy wymiaru sprawiedliwości. Sąd Rejonowy w Opolu wydał w dniu 24 czerwca 2014 r. wyrok, którym umorzył postępowanie karne, wskazując w uzasadnieniu na znikomy stopień społecznej szkodliwości tego czynu. Niezależnie od tego Zarząd Koła skierował stosowane zawiadomienie do Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego przy Zarządzie Okręgowym PZŁ w Opolu z wnioskiem o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania w tej sprawie. Do dnia zakończenia kontroli postępowanie to nie zostało zakończone

(dowód: akta kontroli str. 229-241, 242-245, 246-248)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Osoby zatrudnione jako strażnicy łowieccy nie ukończyły szkolenia, o którym mowa w art. 38 ust. 1 pkt 8 *upł.*

(dowód: akta kontroli str. 122-126, 138-141)

Prezes Zarządu Koła wyjaśnił, że osoby zatrudnione jako strażnicy w dzierżawionych obwodach łowieckich faktycznie nie posiadają przeszkolenia przeprowadzonego przez jednostkę szkolącą, gdyż on dokonał ich przeszkolenia *wręczając na zakończenie przeszkolenia za pokwitowaniem zakres obowiązków strażnika*. Dodał również, że *ww. strażnicy to myśliwi z ponad 30 letnim stażem łowieckim posiadający wyższe wykształcenie i cechujący się wysoką kulturą osobistą. W związku z powyższymi przesłankami uznano, że ww. myśliwi posiadali dostateczne przygotowanie teoretyczne i praktyczne z zakresu prowadzenia gospodarki łowieckiej i zawarto z nimi umowy na pełnienie funkcji strażników łowieckich*.

(dowód: akta kontroli str. 173)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli w związku z brakiem spełnienia przez strażników łowieckich jednego z ustawowych wymagań oceniona negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w tym obszarze.

⁵⁹ Dz. U. Nr 116, poz. 984

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁰, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

- zamieszczanie w rocznych planach łowieckich wymaganych informacji odzwierciedlających rzeczywisty zakres i rozmiar realizowanych zadań związanych z prowadzoną gospodarką łowiecką,
- wyeliminowanie przypadków naruszania przepisów rozporządzenia w sprawie *polowań* dotyczących wydawania upoważnień do wykonywania polowań indywidualnych,
- powierzenie zadań w zakresie ochrony zwierzyny i prowadzenia gospodarki łowieckiej osobom spełniającym wszystkie wymagania przewidziane dla strażników łowieckich w art. 38 ust. 1 *upł.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 25 lutego 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Kontroler
Zbigniew Łupicki
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis

⁶⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.